

Peter Jensen og hans dyreskulpturer blev med årene en turistattraktion i det nordjyske. Selv tog han afslappet på tingene, men viste gæstfrit frem, når der kom besøg for at se dyrene i hans tilgroede have i Bjergby. Blandt de faste gæster var kunstkritikeren Broby-Johansen og dennes kursister fra Vrå Højskole. (Foto: Finn Folsted)

»Danmarks-Peter« arbejdede i store formater, når det skulle være, for dyrene skulle have naturlige størrelse. Den voksne giraf i baggrunden er seks meter høj. (Foto: Axel Søgaard)

En folke-kunstners særegne livsværk

Peter Jensen - eller »Danmarks-Peter«, som han blev kaldt - fyldte sin have med store og små cementdyr. De kom siden til »Peters-pladsen« og er nu ved at blive restaureret

Billedhugger Marit Benthe Norheim er leder af det store restaureringsarbejde af dyrene, som Borgerforeningen i Bjergby har sat i gang for at redde denne enestående kunstsat. Her ses hun i selskab med et par af Peter Jensens pingviner. (Foto: Axel Søgaard)

AF JØRGEN STEENS

»Si, det er jo så let, så let, nær bær mæ hår matrialer! Mæ tår no cement i forskelli farer, pandeplåer, no gammel minktro å så no brågt kofångere. Så skruer mæ kofångern sammen te skelette, krosser no minktro sammen og lægger en pandeplåe heller tow fønæen å mawwi ... å så klasker mæ hels no cement på skitte. Det er så let, så let, å dyren ka hold te ewig tits ...«

Det er som at høre Peter Jensen - eller »Danmarks-Peter«, som han blev kaldt - selv fortælle, når bondedigteren Bastholm Nørsgaard, som her i et læserbrev engang i Vendsyssel Tidende, citerer denne særegne folke- og livskunstner fra Bjergby i Norjylland. Måske skal der en »oversættelse« til? Den følger her, til glæde for ikke-vendelboer:

»Se, det er jo så let, så let, når bare man har materialerne! Man tager noget cement i forskellige farver, pandeplader, noget gammelt minktråd og så nogle brugte kofangere. Så skruer man kofangerne sammen til skelettet, krøller noget minktråd sammen og lægger en pandeplade eller to forned på maven... og så klasker man ellers noget cement på skidtet. Det er så let, så let, og dyrene kan holde til evig tid ...«

Som det fremgår, var Peter Jensen ikke til de højtravende, udviklede forklaringer på kunst. Når han skulle fortælle om sine dyreskulpturer, blev det typisk til en gennemgang af materialer og tekniske problemer. Også til sine malerier af dyr, landskaber og folkeliv havde han et særdeles nøgternt forhold: »Nogle er møj gode, andre er møj ringe«, som han udtrykker sig i den kunstdokumentation, der blev lavet om ham.

Vennekreds

Peter Jensen døde i 1984 og efterlod et særegent livsværk: foruden sine mange malerier en hel zoologisk have af dyreskulpturer. De er, som han forklarer i citatet, bygget op af cement over et skelet af gamle minkbure og jernskrot, men i modsætning til, hvad han selv mente, har det vist sig, at de ellers så solidt udseende kunstsatværker langtfra har kunnet »holde til evig tid«.

Efter hans død blev dyrene flyttet fra Danmarks-Peters tilgroede have til en plads i Gl. Bjergby over for Bjergby Kirke og fik her lov til langsomt, men sikkert at forfalde - i en grad, så det til sidst var direkte farligt at færdes på pladsen, fortæller den norskfødte billedhugger Marit Benthe Norheim, som bor i Mygdal ved Bjergby. Hun er leder af det store restaureringsarbejde af dyrene, som Borgerforeningen i Bjergby har sat i gang for at redde denne enestående kunstsat.

Arbejdet har vist sig at være betydeligt større end først antaget, for nogle af de gamle jernskeletter inde i dyrene var rustne og måtte udbedres. De 110.000 kroner, som Hjørring Kommune har bevilget til arbejdet, rækker ikke. Derfor er der nu lokalt stiftet en »Peterspladsens Venner«, som forsøger at rejse flere midler - »Peterspladsens Venner« efter det navn, som pladsen med dyrene over for Bjergby Kirke hurtigt fik i folkemunde.

Trods vanskelighederne satser man fortsat på en nyåbning af pladsen, med Peter Jensens nyrenoverede og nymalede dyreskulpturer, lørdag 28. september. Datoen er ikke tilfældig: Det er samme dag, som sidste del af den nordjyske motorvej åbnes, således at der fra denne dag kan trækkes en direkte trafikallinje mellem »Peterspladsen« i Gl. Bjergby og Peterspladsen i Rom.

Rullende engle

Marit Benthe Norheim, født 1960, har i mere end 20 år arbejdet med store formater i beton og cement. Hun er - i modsætning til Peter

Jensen - internationalt anerkendt som kunstner, uddannet blandt andet på Royal Academy of Art i London, og har forestået adskillige offentlige udsmykninger. I Vendsyssel er hun især kendt for sin syv meter høje gallsionsfigur »Fruen på Havet« på Sæby Havn. Ved dette projekt fik hun hjælp af to andre kunstnere, Inger Margrethe Thora Møller, Løkken, og Jeppe Rosenstand Køser, Ribe, og de er også koblet på det store konserverings- og restaureringsarbejde af Peter Jensens skulpturer.

Blandt Marit Benthe Norheims kunstneriske projekter må også nævnes de »Rullende engle«, en hel flok af engle på hjul, som var med, da juletræet i år 2000 blev tændt på Trafalgar Square i London. Englene var formet over noget så jordnært som kaserede skraldespandsstativer, helt i Peter Jensens ånd. Han brugte, hvad han havde for hånden og kunne få fat i, når jernskeletterne i hans dyr skulle bygges op. En udrangeret varmtvandsbeholder er maven i hans struds, der er kofangere i hans isbjørn, og, frem for alt, minktråd fra dengang han selv var minkavler. Peter Jensen begyndte først at opbygge sin skulpturhave, efter han var blevet pensioneret, for nu havde han jo alle de tomme minkbure, og de skulle da bruges til noget!

Marit Benthe Norheim har sammen med sin mand, billedhugger Claus Ørntoft, boet i Mygdal ved Bjergby i seks år og dagligt glædet sig over Peter Jensens skulpturer, når hun kørte forbi »Peterspladsen«, men også ærgret sig over deres forfald.

- Skulpturerne er jo ikke blot kedelige afbildninger af dyr, men udtryksfulde på en stærk og meget direkte måde, der taler til hjertet, samtidig med at de er meget kropslige. De udtrykker en umiddelbar glæde, som går igen i hele Peters kunst. Derfor var jeg ikke i tvivl om, at skulle jeg engagere mig i en lokal sag, måtte det blive i bevarelsen af Peters skulpturer.

Jensens jungle

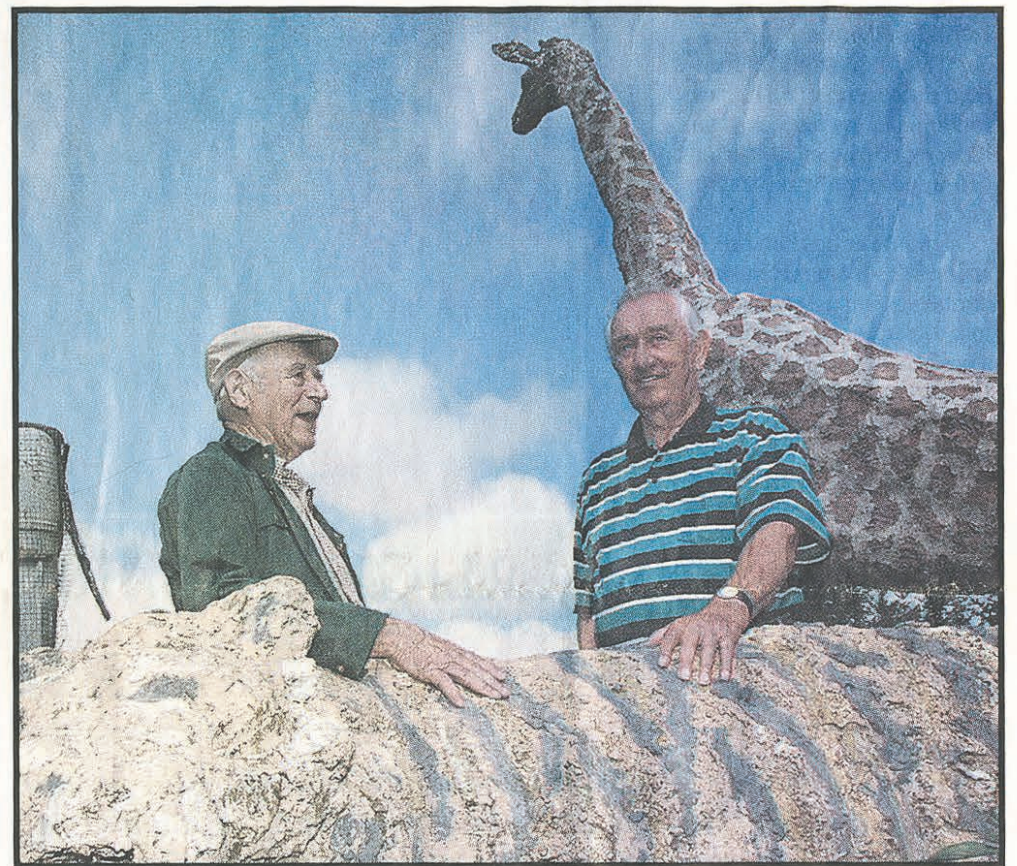
I alt drejer det sig om 39 cementskulpturer, hvoraf nogle er meget store. Peter Jensen hentede sine forlæg til dyrene i Ingvald Lieberkinds »Fremads store dyrebog« og »Alverdens fugle«, suppleret med jævnlige besøg i Aalborg Zoologiske Have.

Dyrene skulle ligne, og der skulle ikke snydes med noget, heller ikke med størrelsen. Peter Jensen læste, at en giraf er seks meter høj, og det er hans giraf så også. En af hans andre meget store skulpturer er en elefant, men den nåede Peter Jensen aldrig at få færdig, så den står kun i sit jernskelet, med fungerer hermed som en anskuelsesundervisning i, hvordan de store skulpturer er bygget op.

Af jernskrot og cement skabte Peter Jensen i sin tilgroede have sin egen helt private og personlige udgave af junglen, omend der også indsneg sig en isbjørn og pingviner blandt giraffer, frøer, løve, kamel, okapi, slange, struds, flamingoer, påfugle og kænguru. Der er også en hest og et tyrehoved, kaktusser og fluesvampe i overstørrelse.

I forbindelse med restaureringen af dyrene vil der blive foretaget en nyindretning af »Peterspladsen«. De enkelte figurer får en mere gennemtænkt placering i forhold til hinanden, der bliver bænke og bålplads, en lille sø til frøerne og et indgangsparti med porcelænsklodder fra gamle telefonledninger. Helt i Peter Jensens stil, for sådan nogle sad der også på det hegn, han i sin tid havde ved sit hus i Bjergby.

- Så projektet går ikke kun ud på at redde skulpturerne, man får også en hel park, som skaber en ordentlig ramme omkring dyrene, påpeger Marit Benthe Norheim.

Niels Grøn (tv.) og Ejvind Jakobsen var venner med »Danmarks-Peter« og kan fortælle mange historier om ham. (Foto: Axel Søgaard)

Han var helt sin egen

»Danmarks-Peter« var også opfinder, men hans opfindelser duede aldrig

»Danmarks-Peter« havde det ligesom Kumbels kat: Han var helt sin egen, og i Bjergby kan man stadig fortælle masser af gode historier om denne særling og original, som anskuede tilværelsen uden dikkedarer og forenede det jordbundne med en flyvsk og original fantasi.

Kunstkritikeren R. Broby-Johansen var i mange år blandt hans faste gæster med kursister fra Vrå Højskole og gav anledning til den film, der blev optaget om ham. »Naivisten« hedder den, og Peter Jensen omtales da i reglen også som en naivistisk maler, selv om der er mere ekspressivt end naivt over hans kunst. Som en pastor Laier i Hjallerup hører han til blandt de »outsiderkunstnere«, der aldrig har gået på kunstakademiet, og som udtrykker sig med en direkte folkelig kraft.

Fodbold

Peter Jensen (1898-1984) boede hele sit liv i og ved Bjergby. Familien havde et landbrug på »Sme«-marken, og Peter blev født som den sjette ud af en søskendeflok på 13. Han blev sendt ud som hyrdeknegt og arbejdede som ung ved landbruget. Efter faderens død bestyrede han i nogle år gården for moderen, indtil hun flyttede ind til Bjergby. Han var og forblev ungkarl - familieoverleveringerne vil vide, at han blev svigtet af en pige.

I 1934 byggede Peter Jensen sit eget hus i Bjergby. Det kostede ham 5000 kroner, og da han ikke havde råd til malerier til de nye bare vægge, malede han dem selv. Det blev siden til mange billeder, som hænger rundt om i hjemmene i Bjergby og omegn, og fem af dem er havnet på Vendsyssel Kunstmuseum i Hjørring. Blandt dem hans store maleri af »Hjallerup Marked« med et mylder af dyr og mennesker.

Peter Jensen spillede mesterskabsskak og dilettantkomedie i sin ungdom og var en iv-

rig fodboldspiller. Det er formentlig fra fodboldspillet, han har fået tilnavnet »Danmarks-Peter«, mener to af hans gamle venner, Ejvind Jakobsen og Niels Grøn, henholdsvis 77 og 86 år. Peter fik ingen uddannelse, men ernærede sig ved skiftende arbejde. Han var på det daværende Mygdal Teglværk, gravede tørv, gik ud som daglejer, var tækkemand og blev minkfarmer.

Cement til bilen

Ejvind Jakobsen og Niels Grøn kan fortælle meget om »Danmarks-Peter«, der ikke kun brugte cement og minktråd til sine skulpturer i haven, men også når hans gennemtærede bil skulle repareres.

En dag blev han stoppet af politiet ved et rutinemæssigt paragraf 13-eftersyn. Betjenten pegede på et gabende hul i bilens bund og spurgte Peter: »Hvad er det, man ser?« Joh, kom det sindigt fra Peter: »Såvidt jeg kan se, så må det være Frederikshavnsvej.« Peter fik ikke bilen med hjem!

Peter Jensen var også opfinder, fortæller Niels Grøn, men hans opfindelser duede aldrig. Det gjaldt såvel den kartoffeloptager som den roeoptager, han konstruerede.

- Men fik han en idé, var han ikke til at stoppe, så var han ligesom i ekstase. Sådan var det også, når han lavede sine skulpturer. Peter var jo på mange måder et »klamp-hoved«, han klaskede cementen på med fingrene, der var ikke noget med at stå og glatte og polere, men på den måde fik dyrene jo så også et meget levende udtryk.

Selvfølgelig har der været lokale diskussion om, hvorvidt »Danmarks-Peter«s værk var værd at bevare.

Der har været to lejre; de, der ikke synes, det er noget, og de, der kunne se, at der her er tale om en helt speciel kunstnerisk arv fra en folkelig kunstner med en enestående fantasi og glæde ved livet, fastslår Niels Grøn og Ejvind Jakobsen.

- Vi mistede noget her i Bjergby, da Peter døde. Det er godt, at hans værk nu bevares. Han var på alle måder en stor original.